KARDEŞLİK

Bütün İnsanlar Kardeştir:

- **يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ**

- ***"Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır…"*[1]**

[1] Hucurat, 49/13.

- وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَاخْتِلاَفُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالِمِينَ

- ***O'nun delillerinden biri de, gökleri ve yeri yaratması, lisanlarınızın ve renklerinizin değişik olmasıdır. Şüphesiz bunda bilenler için (alınacak) dersler vardır.***[2]

---

[2] Rum, 30/22.

Kardeşlik Nedir?

- Kardeş denildiğinde akla genellikle aynı anneden ve babadan dünyaya gelen kişiler gelmektedir. Bu soy-sop kardeşliğinin dışında bir de aynı dine veya dünya görüşüne mensup olmayı ifade eden akide kardeşliği söz konusudur. İslâm dininde kardeşlik, bütünüyle inanç temeline dayanmaktadır. Allah, Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:
- اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ فَاَصْلِحُوا بَيْنَ اَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ
- ***"Müminler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını bulup-düzeltin ve Allah'tan korkup sakının umulur ki esirgenirsiniz"*** [3]

---

[3] Hucurat, 49/10.

- Buna göre yeryüzünün neresinde yaşıyor olurlarsa olsunlar, hangi dili konuşuyor olurlarsa olsunlar, hangi kavme mensup olurlarsa olsunlar veya hangi renge sahip olurlarsa olsunlar bütün mü'minler kelimenin tam anlamıyla birbirlerinin kardeşleridirler yani birbirlerinin sadık dostlarıdırlar.
- Bu kardeşler kendi aralarında apayrı bir topluluk oluştururlar. Kendi inançlarına saldıran veya imana karşı küfrü tercih eden kimselere –kan bağı olarak kendilerine ne kadar yakın olurlarsa olsunlar- asla sevgi beslemezler; bu anlamda sadece inanç kardeşliğini esas tutarlar; Rabblerinin şu uyarılarını asla unutmazlar:

- **لاَ تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللهِ أَلاَ إِنَّ حِزْبَ اللهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ**

- ***Mücadele, 58/22: "Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiçbir topluluk bulamazsın ki onlar Allah'a ve Rasûlüne karşı başkaldıran kimselerle bir sevgi (ve dostluk) bağı kurmuş olsunlar bunlar ister, babaları, ister çocukları, ister kardeşleri, isterse kendi aşiretleri olsun. Onlar, öyle kimselerdir ki, (Allah) onların kalplerine imanı yazmış ve onları kendinden bir ruh ile desteklemiştir"***

- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

- ***Tevbe, 9/23: "Ey iman edenler, eğer imana karşı küfrü sevip tercih ediyorlarsa, babalarınıza ve kardeşlerinizi veliler edinmeyin. Sizden kim onları veli edinirse, işte zulme sapanlar bunlardır"***

- قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

- ***Tevbe, 9/24: De ki: "Babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, akrabanız, elde ettiğiniz mallar, durgun gitmesinden korktuğunuz ticaret, hoşunuza giden evler sizce Allah'tan, Peygamberinden ve Allah yolunda savaşmaktan daha sevgili ise, Allah'ın buyruğu gelene kadar bekleyin. Allah fasık kimseleri doğru yola eriştirmez."***

- Kuşkusuz mü'min gönülleri en sağlam ve köklü bir biçimde bağlayan bağ, iman ve takva esasından kaynaklanan kardeşlik bağıdır.
- **وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ**
- ***Al-i İmran, 3/103: "Allah'ın ipine hepiniz sımsıkı yapısın. Dağılıp ayrılmayın ve Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani siz düşmanlar idiniz. O kalplerinizin arasını uzlaştırıp-ısındırdı ve siz O'nun nimetiyle kardeşler oldunuz. Yine siz bir ateş çukurunun kıyısındayken, oradan sizi kurtardı. Umulur ki hidayete erersiniz diye, Allah, size âyetlerini işte böyle açıklar"***

- Rabbimiz bizlere, cahiliye döneminde birbirlerine düşmanlıklarıyla ün salmış Evs ve Hazreç kabilesine mensup fertleri iman bağıyla nasıl kardeşler haline getirdiğini hatırlatmaktadır.
- İslam'da kardeşlik akide temeline oturtulduğu içindir ki, mü'minlerin arasını bozacak her türlü sunî ayrımlar ve böbürlenmeler de haram kabul edilmiştir.

Kardeşlik Bilincinin Önemi:

- وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقيمُونَ الصَّلوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكوةَ وَيُطيعُونَ اللّهَ وَرَسُولَهُ اُولئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللّهُ اِنَّ اللّهَ عَزِيزٌ حَكيمٌ

- ***Tevbe, 9/71: "Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin velileridirler. İyiliği emreder, kötülükten sakındırırlar, namazı dosdoğru kılarlar, zekatı verirler ve Allah'a ve Rasulü'ne itaat ederler. İşte Allah'ın kendilerine rahmet edeceği kimseler bunlardır..."***

- مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّهِ وَالَّذينَ مَعَهُ اَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ

- ***Fetih, 48/29: "Muhammed Allah'in elçisidir. Onun beraberinde bulunanlar, inkarcılara karşı sert, birbirlerine merhametlidirler."***

- وَالَّذينَ تَبَوَّؤُ الدَّارَ وَالْايمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ اِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فى صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا اُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلى اَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِه فَاُولئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

- ***Haşr, 59/9: "Kendilerinden önce o yurdu (Medine'yi) hazırlayıp imanı (gönüllerine) yerleştirenler ise, kendilerine hicret edenleri severler ve onlara verilen şeylerden dolayı da içlerinde bir ihtiyaç duymazlar. Kendilerinde bir ihtiyaç olsa bile (kardeşlerini) öz nefislerine tercih ederler. Kim nefsinin cimri ve bencil tutkularından korunmuşsa, işte onlar, felah bulanlardır"***

- Rasûlullah buyurdular ki:

- **مَثَلُ المُؤْمِنِينَ في تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعاطُفِهِمْ مَثَلُ الجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالحُمَّى**

- *"Birbirlerini sevmede, birbirlerine merhamette, birbirlerine şefkatte mü'minlerin misâli, bir bedenin misâlidir. Ondan bir uzuv rahatsız olsa, diğer uzuvlar uykusuzluk ve hararette ona iştirak ederler."*[4]

---

[4] Buhârî, Edeb 27; Müslim, Birr 66, (2586).

- Rasûlullah buyurdular ki:

- وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ تَدْخُلُوا الجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلاَ تُؤْمِنُوا حَتّى تَحَابُّوا. أَلاأدلُّكُمْ عَلى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟ أَفْشُواالسَّلاَمَ بَيْنَكُمْ

- *"Nefsim yed-i kudretinde olan zâta yemin ederim ki, imân etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe imân etmiş olmazsınız! Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz şeyi haber vereyim mi? Aranızda selamı yaygınlaştırın!"*[5]

---

[5] Müslim, İmân 93, (54); Ebû Dâvud, Edeb 142, (5193); Tirmizî, İsti'zân 1, (2589)

- Peygamberimiz şöyle buyurmaktadır:
- **لا يُؤْمِنُ اَحَدُكُمْ حتَّى يُحِبَّ لاخيهِ ما يُحِبَّ لِنَفْسِهِ**
- *"Sizden biri, kendi için sevdiğini kardeşi için de sevmedikçe gerçek imana eremez."*[6]

[6] *Buhârî, İman 6; Müslim, İman 71, (45); Nesâî, İman 19, (3, 115)*

- Rasulullah buyurdular ki:

- عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ وَهُوَ مِنَ الْاِثْنَيْنِ أَبْعَدُ، مَنْ أَرَادَ بُحْبُوحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزَمِ الْجَمَاعَةَ،

- *"Size birlik halinde bulunmanızı tavsiye eder; ayrılıp dağılmaktan şiddetle kaçınmanızı isterim. Zira şeytan, yalnız başına yaşayan insana yakın olup, beraber bulunan iki kişiden uzaktır. Kim Cennet'in ta ortasında yaşamak isterse, toplu halde bulunmaya baksın."*[7]

---

[7] Tirmizi.

- Rasulullah buyurdu ki:

- مَنْ لَمْ يَهْتَمَّ بِأَمْرِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ...

- *Tüm Müslümanların derdini kendine dert edinmeyen onlardan değildir…*[8]

[8] Taberani, M. Evsat.

- Rasulullah buyurdular ki:
- مَنْ نَفَّسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ الدُّنْيَا نَفَّسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ،
- *"Kim bir mü'minin dünyevi kederlerinden birini giderirse, Allah da onun Kıyamet günü kederlerinden birini giderir.*
- وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ في الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ،
- *Kim bir fakire kolaylık gösterirse, Allah da ona dünyada ve ahirette kolaylık gösterir.*
- وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ،

- *Kim bir Müslümanın (ayıbını) örterse, Allah da onu dünya ve ahirette örter.*

- وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ في عَوْنِ أَخِيهِ،

- *Kişi kardeşinin yardımında olduğu müddetçe, Allah da onun yardımındadır.*[9]

[9] Müslim, Ebu Davud.

- Peygamber Efendimiz buyurdu ki:
- **وَتَهْدِي الْأَعْمَى، وَتُسْمِعُ الْأَصَمَّ وَالْأَبْكَمَ حَتَّى يَفْقَهَ، وَتُدِلُّ الْمُسْتَدِلَّ عَلَى حَاجَةٍ لَهُ قَدْ عَلِمْتَ مَكَانَهَا، وَتَسْعَى بِشِدَّةِ سَاقَيْكَ إِلَى اللَّهْفَانِ الْمُسْتَغِيثِ، وَتَرْفَعُ بِشِدَّةِ ذِرَاعَيْكَ مَعَ الضَّعِيفِ، كُلُّ ذَلِكَ مِنْ أَبْوَابِ الصَّدَقَةِ مِنْكَ عَلَى نَفْسِكَ،**
- *Âmâya rehberlik etmen, sağır ve dilsize anlayacakları bir şekilde anlatman, muhtaç bir kimseyi ihtiyacını tedarik etmesi için gerekli yere götürmen, derman arayan dertlinin imdadına koşman, koluna girip güçsüze yardım etmen, konuşmakta güçlük çekenin meramını ifade edivermen, bütün bunlar sadaka çeşitlerindendir...*[10]

---

[10] İbn Hanbel.

- Hz. Ömer anlatıyor: Rasulullah’a soruldu:
- أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟
- Amellerin en faziletlisi hangisidir? Rasulullah şöyle buyurdu:
- إِدْخَالُكَ السُّرُورَ عَلَى مُؤْمِنٍ أَشْبَعْتَ جَوْعَتَهُ، أَوْ كَسَوْتَ عُرْيَهُ، أَوْ قَضَيْتَ لَهُ حَاجَةً
- *Bir Müminin kalbine sevinç sokmandır. (Bunun için) Açlığını giderirsin, çıplaklığını giydirirsin veya ihtiyacını giderirsin.*[11]

---

[11] Taberani, M. Evsat.

- Rasulullah buyurdular ki:
- انْصُرْ أخَاكَ ظَالِماً أوْ مَظْلُوماً.
- *"Kardeşine zalim de olsa mazlum da olsa yardım et."*
- قِيلَ: أنْصُرُهُ إذَا كَانَ مَظْلُوماً، فَكَيْفَ أنْصُرُهُ ظَالِماً؟
- "Mazlumsa yardım ederim, zâlime nasıl yardım ederim?" diye soruldu.
- قالَ: تَحْجُزُهُ عَنِ الظُّلْمِ، فإنَّ ذلِكَ نَصْرُهُ
- *"Onu zulümden alıkoyarsın, bu da ona yardımdır"* buyurdu."[12]

---

[12] Buhârî, Mezâlim 4, İkrah 7; Tirmizî, Fiten 68, (2256).)

- Ebu Hureyre anlatıyor:
- قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ صَائِمًا؟»
- Rasulullah sordu: *"Bugün sizden kim oruçlu olarak sabahladı?"*
- قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: أَنَا،
- Ebu Bekir: "Ben" dedi.
- قَالَ: «فَمَنْ تَبِعَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ جَنَازَةً؟»
- Rasulullah sordu: *"Bugün sizden kim bir cenazeye katıldı?"*
- Ebu Bekir: "Ben" dedi.
- قَالَ: «فَمَنْ أَطْعَمَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ مِسْكِينًا؟»
- Rasulullah sordu: *"Bugün sizden kim bir fakiri doyurdu?"*
- Ebu Bekir: "Ben" dedi.

- قَالَ: «فَمَنْ عَادَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ مَرِيضًا؟»
- Rasulullah sordu: *"Bugün sizden kim bir hastayı ziyaret etti?"*
- Ebu Bekir: "Ben" dedi.
- فَقَالَ رَسُولُ اللهِ: «مَا اجْتَمَعْنَ فِي امْرِئٍ، إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ»
- Rasulullah şöyle buyurdu: *"Bu özellikler kimde toplanırsa o kişi muhakkak cennete girer."*[13]

---

[13] Müslim.

- Rasulullah buyurdular ki:
- " إِذَا أَحَبَّ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ، فَلْيُعْلِمْهُ أَنَّهُ يُحِبُّهُ "
- *Sizden biri kardeşini sevdiği zaman onu sevdiğini ona bildirsin.*[14]

[14] İbn Hanbel.

- Rasulullah buyurdular ki:
- «لَا تُظْهِرِ الشَّمَاتَةَ لِأَخِيكَ فَيَرْحَمَهُ اللَّهُ وَيَبْتَلِيكَ»
- *"Kardeşinin uğradığı felâketi sevinçle karşılama! Allah onu rahmetiyle o felâketten kurtarır da seni derde uğratır."*[15]

---

[15] Tirmizi.

- Evliyâullah’tan Seriyyu’s-Sakati Hazretlerine, “Bağdat çarşısı yandı” diyorlar. Orada kendi dükkanı da olduğu için üzülüp “Eyvah” diyor. “Ama senin dükkan yanmadı” diye hemen ilave ediyorlar. Bunu duyunca sevinerek; “Oh Elhamdülillah” diyor. Sonra düşünüyor;
- “Yahu çarşının yandığını söylediler, üzüldüm. Herkesin ki yandı da senin dükkan kaldı denilince, Elhamdülillah dedim. Vah, ben nasıl Müslüman’ım?”
- Böyle söylediği için yıllar yılı tevbe istiğfarda bulunur.

Müslümanın Kardeşi Üzerindeki Hakları

- Rasulullah buyurdu ki:
- خَمْسٌ تَجِبُ لِلْمُسْلِمِ عَلَى أَخِيهِ: رَدُّ السَّلَامِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ
- *Beş şey bir Müslümanın kardeşi üzerindeki hakkıdır: Selamını almak, hapşırdığı zaman «Allah sana rahmet etsin» demek, davetine icabet etmek, hastalanınca ziyaret etmek ve cenazesine katılmak.*[16]

---

[16] Müslim.

Dargınlıktan Kaçınmak:

- Rasulullah buyurdular ki:
- **تُفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ، وَيَوْمَ الْخَمِيسِ، فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ لَا يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا، إِلَّا رَجُلًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ، فَيُقَالُ: أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا،**
- *"Pazartesi ve perşembe günleri cennet kapıları açılır. Din kardeşi ile aralarında düşmanlık bulunan kişi dışında Allah'a şirk koşmayan her kulun günahları bağışlanır. (Meleklere) siz şu iki kişiyi birbiriyle barışıncaya kadar tehir edin, evet siz bunları birbiriyle barışıncaya kadar tehir edin! buyurulur."*[17]

---

[17] Müslim.

- Rasulullah buyurdular ki:
- " لَيْسَ الْكَذَّابُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ وَيَقُولُ خَيْرًا وَيَنْمِي خَيْرًا " .
- *"İnsanların arasını düzelten, bunun için hayırlı söz söyleyen ve hayırlı söz ulaştıran kimse yalancı değildir, yani yalan söylemiş olmaz."* [18]

[18] Müslim, Birr, 101, (6799)

Bir Kıssa: Gerçek Sevgi:

- Bir gün ermişlerden birine sormuşlar; "Sevginin sadece sözünü edenlerle, onu yaşayanlar arasında ne fark vardır?"
- "Bakin, göstereyim" demiş, ermiş. Önce sevgiyi dilden gönlüne indirememiş olanları çağırarak onlara bir sofra hazırlamış. Hepsi oturmuşlar yerlerine. Derken tabaklar içinde sıcak çorbalar gelmiş ve arkasından derviş kaşıkları denen bir metre boyunda kaşıklar gelmiş. Ermiş bu kaşıkların ucundan tutup öyle yiyeceksiniz diye bir de şart koymuş.
- Peki demişler ve içmeye teşebbüs etmişler. Fakat o da ne? Kaşıklar uzun geldiğinden bir türlü döküp saçmadan götüremiyorlar ağızlarına. En sonunda bakmışlar beceremiyorlar, öylece aç kalkmışlar sofradan.
- Bunun üzerine “Şimdi de sevgiyi gerçekten bilenleri çağıralım yemeğe” demiş. Yüzleri aydınlık, gözleri sevgi ile gülümseyen ışıklı insanlar gelmiş oturmuş sofraya bu defa.

- Buyurun deyince, her biri uzun boylu kaşığı çorbaya daldırıp, sonra karşısındaki kardeşine uzatarak içirmiş. Böylece her biri diğerini doyurmuş ve şükrederek kalkmışlar sofradan.
- Bunun üzerine ermiş şöyle demiş:
- “İşte, kim ki gerçek sofrasında yalnız kendini görür ve doymayı düşünürse, o aç kalacaktır. Ve kim kardeşini düşünür de doyurursa o da kardeşi tarafından doyurulacaktır şüphesiz ve şunu da unutmayın; gerçek pazarında alan değil veren kazançtadır daima...”
-

Kardeşliğin Önündeki Bazı Engeller:

1- Kaba Sert ve Katı Davranmak

- فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لاَنْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

- ***Al-i İmran, 3/159: Allah'ın rahmetinden dolayı, sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı kalpli olsaydın, şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet, onlara mağfiret dile, iş hakkında onlara danış, fakat karar verdin mi Allah'a güven, doğrusu Allah güvenenleri sever.***

2- Ayıp ve Kusurları Araştırmak

3- Su-i zanda bulunmak

- **يَا اَيُّهَا الَّذينَ اٰمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثيرًا مِنَ الظَّنِّ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَاْكُلَ لَحْمَ اَخيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ رَحيمٌ**

- ***Hucurat, 49/12: "Ey iman edenler! Zandan kaçının, çünkü zannın bir kısmı günahtır. Tecessüs etmeyin. Kiminiz de kiminizin arkasından çekiştirmesin. Sizden biriniz, ölü kardeşinizin etini yemeyi sever mi?"***

- Peygamberimiz şöyle buyurmaktadır:

- إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلاَ تَجَسَّسُوا، وَلاَ تَحَسَّسُوا، وَلاَ تَنَافَسُوا، وَلاَ تَحَاسَدُوا، وَلاَ تَبَاغَضُوا، وَلاَ تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللّهِ إِخْوَانًا

- *"(Sebepsiz) zandan sakınınız. Zira zan sözlerin, yalanı çok olanıdır. Birbirinizin ayıbını görmeye ve duymaya çalışmayınız. Birbirinizin mahrem hayatını da araştırmayınız"*

- Rasulullah buyurdular ki:
- **إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلاَ تَجَسَّسُوا، وَلاَ تَحَسَّسُوا، وَلاَ تَنَافَسُوا، وَلاَ تَحَاسَدُوا، وَلاَ تَبَاغَضُوا، وَلاَ تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللّهِ إِخْوَانًا كَمَا أَمَرَكُمُ اللّهُ تَعَالَى**
- *Hz. Ebu Hüreyre (r.a) anlatıyor: "Rasulullah (a.s) buyurdular ki: "Sakın zanna yer vermeyin. Zira zan, sözlerin en yalanıdır. Tecessüs etmeyin, haber koklamayın, rekâbet etmeyin, hasetleşmeyin, birbirinize buğzetmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin, ey Allah'ın kulları, Allah'ın emrettiği şekilde kardeş olun.*

- الْمُسْلِمِ أَخُو الْمُسْلِمِ، لا يَظْلِمُهُ، وَلاَ يَخْذُلُهُ، وَلاَ يَحْقِرُهُ. بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمُ.

- *Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona (ihânet etmez), zulmetmez, onu mahrum bırakmaz, onu tahkîr etmez. Kişiye şer olarak, müslüman kardeşini tahkir etmesi yeterlidir.*

- كُلِّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ، مَالُهُ وَدَمُهُ وَعِرْضُهُ. إِنَّ اللّهَ لا يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ وَأَجْسَادِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ. التَّقْوَى هَهُنَا، التَّقْوَى هَهُنَا، التّقْوَى هَهُنَا، وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ.

- *Her müslümanın malı, kanı ve ırzı diğer müslümana haramdır. Allah sizin suretlerinize ve kalıplarınıza bakmaz, fakat kalplerinize ve amellerinize bakar. Takva şuradadır-eliyle göğsünü işaret etti-*
- **أَلاَ يَبْعِ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ، وَكُونُوا عِبَادِ اللّه إِخْوَانًا. وَلاَ يَحِلُّ لْمُسْلِمِ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثلاَثٍ**
- *Sakın ha! Birinizin satışı üzerine satış yapmayın. Ey Allah'ın kulları kardeş olun. Bir müslümanın kardeşine üç günden fazla küsmesi helâl olmaz."*[19]
-

[19] Buharî, Nikâh 45, Edeb 57, 58, Ferâiz 2; Müslim, Birr 28-34, (2563-2564); Ebu Dâvud, Edeb 40, 56, (4882, 4917); Tirmizî, Birr 18, (1928)

- **4- Kötü Söz Söylemek**
- **5- Bencillik, Kibirlilik**
- **6- Arkasından Çekiştirmek**
- **7- Lakap Takmak**
- **8- Alay Etmek**
- **يَا اَيُّهَا الَّذينَ امَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسى اَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسى اَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا اَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْاَلْقَابِ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْايمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَاُولئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ**

- ***Hucurat, 49/11: "Ey iman edenler, bir topluluk bir başka toplulukla alay etmesin, belki alay ettikleri kendilerinden daha hayırlıdırlar. Kadınlar da kadınlarla alay etmesin, belki kendilerinden daha hayırlıdırlar. Kendi nefislerinizi yadırgayıp küçük düşürmeyin ve birbirinizi en olmadık kötü lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir isimdir. Kim tevbe etmezse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir"***

- Kitab-ı Kerim'de kendilerinden övgüyle bahsedilen mü'minlerin her türlü kinden ve hasetten tümden arındırıldıkları belirtilmektedir:

- وَنَزَعْنَا مَا فى صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ اِخْوَانًا عَلى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ

- ***Hicr, 15/47: "Onların göğüslerinde kinden (ne varsa tümünü) sıyırıp çektik, kardeşler olarak tahtlar üzerinde karşı karşıyadırlar"***

- Peygamberimiz buyurdular ki:

- لاَ يَفْرُكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةٌ. إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِىَ آخَرَ

- *"Bir mü'min erkek, bir mü'min kadına buğzetmesin. Çünkü onun bir huyunu beğenmezse başka bir huyunu beğenir."*[20]

---

[20] Müslim, Radâ 61, (1469)

- Irk, soy, cins vs. türünden cahilî değerler yerine takva kriteri getirilmek suretiyle toplumsal kardeşliğin ve ahengin bozulmaması sağlanmıştır. Bu konudaki âyeti kerime her türlü tartışmayı sona erdirici niteliktedir:
- اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقيكُمْ
- ***Hucurat, 49/13: "... Hiç kuşkusuz, Allah katında en üstün olanınız, takvaca en ileride olanınızdır..."***

- Mü'min kardeşinin ufak-tefek kusurlarına ve eksikliklerine bakarak ona kin ve adavet besleyen kişi gerçekte insafsızca ve zalimce davranan kimsedir.
- **Grupçuluk, inhisar-ı zihniyet, benmerkezcilik vb. gibi kötü hasletler de kardeşliği bozan ve mü'minleri birbirine düşüren hususlar cümlesindendir.**
- Çünkü bu türden iddialar kaçınılmaz olarak beraberinde tefrikayı, çekişmeyi ve çatışmayı getirmektedir. Mü'minlerin birbirine düşmesi veya düşürülmesi ancak bu yollarla mümkün olabilmektedir. Nitekim bir hadisi şerifte, şeytanın bu yönde daima bir umut beslediğine işaretle şöyle buyurulmaktadır:
- "Şeytan, Kıbleye dönen (mü'minlerin artık kendisine ibadet etmesinden ümidini kesmiştir; fakat onları birbirine düşürmekte (hala ümitlidir)" (Tirmizi, Birr, 25; Müslim, Münafıkun, 65).

Birlikten Kuvvet Doğar:

- وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

- ***"Allah'a ve O'nun Resulüne itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin. Sonra korku ile zaafa düşersiniz de kuvvetiniz, devletiniz gider."*** [21]

---

[21] Enfal, 46.

- İstiklâl şairimiz Mehmet Akif Ersoy (1873/1936), Kastamonu Nasrullah Camii kürsüsünde milli birlik ve bütünlüğümüzün ehemmiyetine dair nasihatlarda bulunduğu bir cuma vaazında (19. teşrîn-i sânî, 1336/1920), Mısır'da ikâmet ettiği yıllardaki bir hâtırasını anlatır:
- Mısır-ı Ulyada (yukarı Mısır) dolaşıyordum. Orada aklı başında bir Müslümanla görüştüm. Konu siyasete intikal etti, dedim ki:
- Hayret doğrusu, 15 milyonluk Mısır'da çok az bir kuvvet var (Mısır, 1882 yılında İngilizler tarafından işgal edildi ve bu işgal 32 yıl boyunca hiçbir hukukî statüye dayanmaksızın devam etti). Bu kadar az kuvvetle, koca ülke nasıl korunabiliyor.
- Cevaben o zât dedi ki:
- O yabancı devlet adamlarından biriyle samimi görüşürüz. Söylediklerinizi ben de düşünmüş ve demiştim ki;

- - Günün birinde, mesela Osmanlı Devleti 40 - 50 bin kişilik bir ordu hazırlayarak Mısıra gönderseler ne yaparsınız?
- Hiçbir şey yapamayız. Savunma imkanımız olmadığı için Mısır'larını kendilerine teslim eder çıkarız.
- **Fakat şunu iyi biliniz ki, biz Osmanlılara değil 40 bin kişi, 40 kişi gönderecek kadar fırsat vermeyiz. Ülkelerinde bitmez tükenmez meseleler çıkartırız. Onlar birbirleriyle uğraşmaktan vakit bulup da bir kere olsun Mısır'a bakamazlar.**
- (İbrahim Refik "Geçmişten Geleceğe Işıklar" s:11)

- İngilizlerin Hindistan'da oynadıkları bir oyun bu konuya ışık tutucu mahiyettedir.
- Müslümanlara kurban olarak öküz kesmenin faziletlerini ballandırarak anlatıyor, telkin ve teşvik ediyor; karşı taraf Hindu, inancına göre öküz mübarek hayvan. Koyun, keçi, deve gibi hayvanları bırakıp illa da öküzü niye kesiyorlar diye Hinduların hamaset damarları kabartılıyor. Bizimkiler kurban bayramlarında özellikle öküz kesmeye çalışınca onlar da domuz kafaları atmaya başlıyorlar camilere.. Cehalet ve aymazlığın neticesi iki toplum yan yana yaşarken amansız düşmanlar oluveriyorlar birbirlerine. Şikayete gelip yardım isteyene göz kırpıp önce Hindu'nun sonra da Müslümanın hakkından geliyor İngilizler. Daha sonra bütün Hindistan İngiliz Genel Valiliği'ne bağlanıyor.. İngilizler daha önce yapamadıklarını iki kesimi birbirine düşürerek rahatça başarıyor, Hindistan'a yerleşiyor, sonrası malum…

- İstiklal Marşımızın şairi Akif birlik ve beraberliğin önemini vurguladığı dizelerinde bakın ne diyor:

Girmeden tefrika bir millete; düşman giremez.

Toplu vurdukça sineler; onu top sindiremez.

'Sen-ben' desin efrat, aradan vahdeti kaldır,

Milletler için işte kıyamet o zamandır.